

Mọi biến đổi của truyện ngắn này đã như là Mùa Xuân năm nào Công Sơn đã gieo rắc đau thương trên người dân vô tội.

## TRUYỆN NGẮN VẾT HẸN MÙA XUÂN

Dì Sáu đang giúp bà Thái làm những công việc nhà, những công việc sâu cùng những công việc khác làm làm trong máy thúng gạo thì Liên vào. Cô gái với khuôn mặt bầu bĩnh tươi tươi như hoa, đứng chỉ c xe đạp trên sân, hớn hớn bước vào nhà nói như khoe khoang:

- Chào dì qua chị! Mẹ với dì thấy chị c xe đạp của con chị a?

Hai người đàn bà đứng nhìn ra. Mặt chị c xe đạp đàn bà mặt toanh láng bóng, sẫm sẫm màu tím óng ánh, ghi đông, vành, tấm đứng sáng choang.

- Trôi! Chị c xe của công chúa có khác! Cho dì mượn đi phải mặt bà đi!

Bà Thái ngẫm nghĩ chị c xe, mặt bà cũng tươi rói, nhìn nhìn Liên rồi nhìn dì Sáu hài lòng, hạnh phúc:

- Mặt của tôi gần ba chục thúng lúa đây! Rồi là cô công chúa cũng thà mua hẳn cho chị rồi. Vô thay quần áo đi mà ra phải làm sạch ba cái gạo lo bánh trái cho rồi! Tất nhiên đình chị c chị c máy thúng anh mi cũng với. Tất cả hai ngày nữa là lên mặt chị tám rồi, phải siêng siêng lên cho mẹ như mặt chị!

Liên cười qua con mặt, nũng nịu nhìn mẹ:

- Thì con lo học chị có lỗi gì nhắc đâu nào! Mẹ lo chuồn bỏ quà thương khi con đứng tú tài cuối niên khóa đó!

- Thì đã thương trẻ c chị c xe đạp rồi cô! Cô liệu hớn đứng trẻ trẻ với cháu là chị với tôi đó chị đứng nói!

Dì Sáu cười chung hòa niềm vui:

- Thì thương cho hớn mặt thương dôn cao ráo đứng trai, cháu có chị u không?

Cô gái với mặt tươi tươi như hoa cười khúc khích:

- Con không cần chị c mặt thương dôn cao ráo đứng trai đâu dì! Con chị c cần mặt anh chị ng xuyên thôi.

Cả ba người cùng cười ròn rã. Dì Sáu hỏi:

- Mẹ nói mi nói cái chị c rồi a! Răng không thương chị c đứng p mà lỗi công chị c xuyên nói cho dì nghe thà coi!

Liên cười khúc khích:

- Dì không nghe người ta nói “chị c nè đứng nư chị c xuyên đứng sai” đó sao? Con đứng gì mà lỗi chị c đứng p!

Dì Sáu cười nghiêng ngả:

- Thì ra con như tinh ranh tươi rồi a là cùng! Cho hớn bỏ p mặt thương chị c hay đứng p với cho biết mặt!

Bà Thái cũng cười ròn rã:

- Tất cả mi nói rồi có chớ mà dám thương mi! Coi chị c quá đó nghe con!

- Quá con cũng không sợ. Với ba với mẹ lo chị!

Liên vào nói với chị nhí nhí đi vào phòng của mình. Dì Sáu nhìn theo cười:

- Hồn tu&#223;i Tân Mão ph&#223;i không ch&#223;? M&#223;i nh&#223; chút xíu đó mà! Hèn chi l&#223;p mình mau tra cũng ph&#223;i.

- Có th&#223; đi th&#223; l&#223;i r&#223;i đó d&#223;i! Th&#223;y cái th&#223;ng cũng hi&#223;n lành d&#223; th&#223;ng!

- Ch&#223; không la h&#223;n à?

- La m&#223;n chi! Tr&#223; c mình rằng thì ch&#223; h&#223;n r&#223;a! Nh&#223;ng mình cũng ph&#223;i ng&#223; ch&#223;ng ch&#223;ng cho h&#223;n ch&#223;! Tôi ch&#223; n&#223;n m&#223;y th&#223;ng l&#223;ng g&#223;t thôi. Nói cho cam qu&#223;, con ni cũng ng&#223; thi&#223;t. T&#223; ngày đ&#223; h&#223;n ra trong nhà c&#223; ăn m&#223;n nên ph&#223;i ph&#223;i. H&#223;c hành thì chuyên đ&#223;ng nh&#223;t đ&#223;ng nh&#223;, năm mô cũng có ph&#223;n th&#223;ng. Cha h&#223;n c&#223;ng l&#223;m, mu&#223;n chi đ&#223;c n&#223;y mà!

- H&#223;n d&#223; th&#223;ng quá đi ch&#223;! Th&#223;ng mô mà g&#223;p h&#223;n thi&#223;t là có ph&#223;c!

Hai ng&#223;i đ&#223;ng vui v&#223; bàn tán thì Liên đã thay xong qu&#223;n áo, ch&#223;y v&#223;t ra ph&#223;ng ph&#223;u đ&#223;a c&#223; hai tay đ&#223;m th&#223;p vào l&#223;ng bà Thái.

- , cái con! Mi m&#223;n cái chi r&#223;a?

- M&#223; t&#223;m b&#223;y l&#223;m! M&#223; đ&#223;c ch&#223;ng m&#223;y cái th&#223; c&#223;a con h&#223;t tr&#223;n r&#223;i ph&#223;i không? Trong phòng con ngoài m&#223; ra ai vô đ&#223;c?

C&#223; ba ng&#223;i l&#223;i cùng c&#223;i r&#223;n r&#223;. Bà Thái nhìn con gái âu y&#223;m:

- Thì m&#223; ph&#223;i ki&#223;m soát ch&#223; l&#223; g&#223;p th&#223;ng mô ba l&#223;p h&#223;n d&#223; d&#223; con m&#223; đ&#223;t đi m&#223;t m&#223; bi&#223;t m&#223;n rằng? Nói r&#223;a ch&#223; con c&#223;a m&#223; đ&#223;a mô mà d&#223; d&#223; đ&#223;c!

- L&#223;n sau c&#223; m&#223; không đ&#223;c coi ch&#223;ng th&#223; riêng c&#223;a con n&#223;a đó!

Dì Sáu nhìn cái c&#223;nh h&#223;n nh&#223; phúc tràn tr&#223; c&#223;a hai m&#223; con mà thêm khát. Ch&#223;ng đi, ông H&#223;u, t&#223;p k&#223;t ra B&#223;c bi&#223;t tắm đã h&#223;n m&#223;i năm r&#223;i. Con Lý, đ&#223;a con gái c&#223;a dì và ông H&#223;u kém Liên m&#223;t tu&#223;i, h&#223;c hành ch&#223;a t&#223;i đâu h&#223;t ph&#223;i b&#223;ngang. Sau này dì cũng có thêm m&#223;t th&#223;ng nh&#223; n&#223;a gi&#223; đã lên sáu, không rõ cha nó là ai. Cu&#223;c s&#223;ng c&#223;a m&#223;y m&#223; con dì ch&#223;a lúc nào đ&#223;c tho&#223;i mái cho l&#223;m. Bà Thái là ch&#223; con ông bác c&#223;a dì v&#223;n r&#223;t th&#223;ng dì nên v&#223;n hay giúp đ&#223; dĩ nhi&#223;u m&#223;t. Hai ch&#223; em qua l&#223;i v&#223;i nhau khá tâm đ&#223;c. Dì nhìn hai m&#223; con bà Thái r&#223;i b&#223;t giác th&#223; dài:

- Con gái ch&#223; v&#223;i cha m&#223; đ&#223;c m&#223;t th&#223;i. Mai m&#223;t là con ng&#223;i ta r&#223;i đó.

L&#223;i nói c&#223;a dì Sáu nh&#223; là m&#223;t cái đánh đ&#223;ng nh&#223; vào tâm t&#223; bà Thái. Bà Thái quay l&#223;i nhìn ng&#223;i em h&#223; r&#223;i l&#223;i nhìn Liên. Thành l&#223;nh bà ôm l&#223;y Liên hôn lên tóc, lên má, lên c&#223; n&#223;ng t&#223;i t&#223;p. N&#223;c m&#223;t bà trào ra r&#223;n r&#223;a tr&#223;c s&#223;ng ng&#223;ng c&#223;a dì Sáu. Gi&#223;ng bà th&#223;n th&#223;c n&#223;c lên:

- Mai m&#223;t con đi l&#223;y ch&#223;ng r&#223;i m&#223; v&#223;i ai đây?

C&#223;p m&#223;t nai c&#223;a Liên cũng m&#223; l&#223;n tròn xoe long lanh n&#223;c. Nàng cũng ôm ch&#223; m&#223;y m&#223; r&#223;i sau đó g&#223;c m&#223;t vào vai m&#223;. Bà Thái l&#223;i ngh&#223;n ng&#223;o:

- Con khoan đi l&#223;y ch&#223;ng đã nghe! Con đi l&#223;y ch&#223;ng r&#223;i thì m&#223; v&#223;i ai đây?

Dì Sáu s&#223;ng s&#223; r&#223;ng r&#223;ng n&#223;c m&#223;t l&#223;ng ng&#223;i ch&#223; lát tr&#223;c ho&#223;t c&#223;nh y. Sau đó dì làm t&#223;nh lên ti&#223;ng:

- Cái ch&#223; ni vô duyên thi&#223;t! Con gái l&#223;n ai không l&#223;y ch&#223;ng? Mà đã có chi mô n&#223;a? G&#223; hay không đ&#223;u còn do mình mà! H&#223;n đi l&#223;y ch&#223;ng thì ch&#223; v&#223;i anh Thái ch&#223; v&#223;i ai n&#223;a!

M&#223;t ch&#223; sau hai m&#223; con bu&#223;ng nhau ra, m&#223;t ng&#223;i nào cũng đ&#223;m l&#223;. Dì Sáu v&#223;n vai đ&#223;ng d&#223;y c&#223;i:

- Ng&#223;i ng&#223; hai ng&#223;i tôi cũng m&#223;t. Thôi, hai m&#223; con làm v&#223;i nhau đi, tôi v&#223;!

\*

Ông Thái tr&#223;c đây đã t&#223;ng làm Đ&#223;i Di&#223;n x&#223;. Ông là ng&#223;i ki&#223;n th&#223;c r&#223;ng, có đ&#223;o đ&#223;c, làm vi&#223;c gì cũng có lý có tình nên r&#223;t đ&#223;c lòng ng&#223;i. B&#223;ng ông đã thôi vi&#223;c nh&#223;ng m&#223;i ng&#223;i, k&#223;c l&#223;p có ch&#223; c&#223; trong xã lúc nào cũng t&#223; ra tr&#223;ng v&#223;ng kính m&#223;n ông. Nh&#223;ng vi&#223;c làm l&#223;n nh&#223; liên can đ&#223;n chuy&#223;n an ninh thôn xã, phát tri&#223;n văn hóa, quân c&#223;p ru&#223;ng đ&#223;t, cúng t&#223; hàng năm... nh&#223;ng ng&#223;i g&#223;nh v&#223;c công vi&#223;c lúc nào cũng th&#223;nh h&#223;i ý ki&#223;n ông. Nh&#223;ng m&#223;i b&#223;t hòa, nh&#223;ng v&#223; xung đ&#223;t gia đ&#223;nh hay xóm gi&#223;ng v&#223;i nhau, dù không còn làm vi&#223;c, h&#223; ông đ&#223;ng ra

dàn xếp thì thì nào cũng yên.

Cúng giao thừa xong, ông Thái toan đi ngủ bỗng nhiên ông cảm thấy có gì hơi khác trong tiếng pháo nổ ngoài năm. Ông đứng tại và nghe nhiên nghe tiếng nổ lạ có thể không phải là tiếng pháo. Không lẽ lại có bắn nhau? Cái tin hiểu chỉ đã được loan đi rồi rồi cho đến bao yên tâm ăn tết mà! Ông áy náy không thì nào nghe được. Đến khi nghe thêm hiểu tiếng nổ lạ một vài phút nữa, ông Thái mới đoán quy định là tiếng súng. Ông liền tìm cách liên lạc với xã để biết tình hình.

Sau khi ra ủy ban xã, ông Thái liền nhận nhà cho biết tình hình đang xảy ra, ông chia sẻ với mọi người. Mọi người ai cũng lo lắng. Ông đi thăm hỏi ông cảm thấy ông đi thăm hỏi ai trên phố.

\*

Sáng hôm sau thì cả xã nhận báo tin Công An đã kéo về khắp nơi. Thì là sau đó chúng ai còn bỗng nhiên hành chức thì hàng chung quanh. Mọi người đều lo lắng lo lắng giục giục thúc đẩy thúc đẩy trong nhà có liên can đến binh lính và chính quyền miền Nam như bác hình chấp, giục giục, quần áo giày mũ... Và Công An đã kéo về làng thì. Người trẻ như căn nhà ven quốc lộ 1, nhà nào cũng có vài ba anh lính Công An đi vào nhà bà. Bà Thái đang nhìn ra đường thì thấy bỗng nhiên lính Công An đi vào nhà bà. Bà nghe thấy mang súng dài thì nhấc lên thì thấy hiện nhà lên, cả ba lô và súng ra ngoài xuống ngay. Có lẽ đang mất. Nghe nhà theo kiểu cũ, trẻ khi có súng giục giục từng, ít khi nghe thấy ta cảm thấy nhà lên. Mọi người trong nhà vẫn vô ra bỗng nhiên cảm thấy nhà lên. Người thì trẻ, một người trung niên mang súng ngắn, tất cả đã hiểu biết thói quen đây, bỗng nhiên cảm thấy nhà lên người:

- Anh chú Thái ơi, em là Trí đây, anh chú có nhớ em không?



Qua giây phút lo lắng, ngỡ ngàng, bà Thái mừng rỡ bỗng nhiên chào hỏi người em cảm thấy chia sẻ. Ông Trí là em con ông cảm thấy ruột cảm thấy ông Thái, tiếp kết ra Bác năm 1954. Sẽ có một cảm thấy mất người bà con trong toán người xa lạ mà xưa nay gia đình bà vẫn coi như là thù địch làm bà Thái lo lắng hiểu. Bà niềm nở sẵn đón:

- Trẻ ơi, không nghe còn gặp lại được chú Trí! Chú khỏe mạnh không? Có vẻ con rồi chứ chú? Anh Thái vẫn như cũ đến chú hoài! Sáng nay anh Thái lên phố chúc tết mừng người quen không biết rằng trẻ chia sẻ chia sẻ thì y vẫn!

- Tình hình hiện nay thế mà anh không về nhà à? Chú có biết bây giờ anh đi đâu không? Nguy hiểm lắm đó nghe!

- Thôi, ông đi mô r&#223;i ông cũng lo v&#223;. Ch&#223; m&#223;i chú và m&#223;y anh em vô nhà ngh&#223; ng&#223;i. Ch&#223; c m&#223;y chú cũng đ&#223;i b&#223;ng r&#223;i, tôi đ&#223;n c&#223;m cho m&#223;y chú ăn nghe!

Ông Trí vui v&#223; t&#223; nhiên b&#223; c vào ng&#223;i xu&#223;ng cái gi&#223;ng l&#223;o:

- Đ&#223; h&#223; ngh&#223; ngoài đ&#223; đ&#223; c r&#223;i. Còn c&#223;m n&#223; c lo chi ch&#223;! B&#223; đ&#223;i bác H&#223; đ&#223;n dân vui, đi dân nh&#223;, đ&#223; dân th&#223;ng, đ&#223;n đâu nhân dân cũng lo cho đ&#223;y đ&#223; c&#223; làm sao mà đ&#223;i! Em t&#223;i đây m&#223;c đích chính là thăm anh ch&#223;. Sau n&#223;a là xin cho m&#223;y anh em đ&#223; t&#223;m vài hôm. R&#223;i t&#223;i em cũng ph&#223;i lo đi t&#223;p thu nh&#223;ng ch&#223; khác. Anh em đ&#223;ng hoàng l&#223;m, không có phá phách nh&#223; b&#223;n lính ng&#223;y đâu! Ch&#223; đ&#223;ng lo l&#223;ng chi c&#223;!

- Thôi, ch&#223; c n&#223;a nói chuy&#223;n t&#223;p. Ch&#223; chú nói m&#223;y anh em r&#223;a tay đ&#223; ăn c&#223;m, tôi đi đ&#223;n ra đây!

- C&#223; th&#223;ng th&#223;ng đã ch&#223;, à, m&#223;y cháu đi đâu mà ch&#223;ng th&#223;y cháu nào h&#223;t?

- Khi đêm t&#223;i nó ham ch&#223;i th&#223; c khuya quá ch&#223; còn ng&#223; đ&#223; chú!

C&#223;m đ&#223;n ra, m&#223;t mâm th&#223;t ch&#223; cá canh ph&#223; phê. Ông Trí cùng m&#223;y chú b&#223; đ&#223;i ăn u&#223;ng r&#223;t thi&#223;t tình. H&#223; v&#223;a ăn v&#223;a hu&#223;ng hoang nói v&#223; nh&#223;ng b&#223; c hành quân k&#223; đi&#223;u c&#223;a h&#223;. Nh&#223;ng món ăn khoái kh&#223;u làm cho th&#223; c khách càng nói c&#223;i vui v&#223; c&#223;i m&#223; thêm. V&#223;i bà Thái, m&#223;y chú b&#223; đ&#223;i c&#223; m&#223;t đi&#223;u th&#223;a m&#223; hai đi&#223;u th&#223;a m&#223; r&#223;t thân m&#223;t. B&#223;u không khí lo l&#223;ng nghi k&#223; trong nhà cũng đ&#223;n lo&#223;ng đi. Ch&#223; c sau, bà Thái vào phòng kêu ch&#223; em Liên và Th&#223;ng ra chào ông chú h&#223; và m&#223;y anh b&#223; đ&#223;i. C&#223; hai đ&#223;u đã th&#223; c đ&#223;y t&#223; s&#223;m nh&#223;ng th&#223;y ng&#223;i i l&#223; vào nhà nên c&#223; n&#223;m nín trong phòng. Th&#223;y m&#223; g&#223;i, Liên r&#223;t r&#223; đ&#223;y em đi tr&#223; c.

- Th&#223;a chú! Chào m&#223;y chú b&#223; đ&#223;i!

- ð&#223;i chao! M&#223;y cháu c&#223;a chú ngoan th&#223; này à!

L&#223;p t&#223;c, ông Trí b&#223; c l&#223;i ôm l&#223;y th&#223;ng Th&#223;ng mà hôn hít t&#223;i t&#223;p. Th&#223;ng nh&#223; t&#223; khi lên m&#223;i tu&#223;i đã xa h&#223;n ki&#223;u bi&#223;u l&#223; tình c&#223;m n&#223;ng n&#223;n th&#223; m thi&#223;t đ&#223;, đ&#223;m ra ng&#223;ng ng&#223;p, lúng túng, th&#223; đ&#223;ng. Liên tr&#223; m&#223;t ng&#223; c nhiên r&#223;i cũng lúng túng th&#223;i lui m&#223;t b&#223; c. Liên s&#223; ông Trí cũng hôn n&#223;ng nh&#223; hôn Th&#223;ng. Bà Thái cũng ng&#223; c nhiên c&#223;m đ&#223;ng vì c&#223; ch&#223; c&#223;a ng&#223;i i em h&#223; ch&#223;ng. Bà m&#223;ng vì nh&#223; th&#223;, nh&#223;ng ng&#223;i i trong gia đ&#223;nh bà, ông Thái và hai đ&#223;a con đi lính ch&#223; c không đ&#223;n n&#223;i nào. Bà có chút ân h&#223;n vì lâu nay nghe ch&#223;ng mà bà đã hi&#223;u l&#223;m v&#223; ng&#223;i i C&#223;ng S&#223;n. Tình c&#223;m h&#223; chan ch&#223;a m&#223;n n&#223;ng nh&#223; th&#223; mà b&#223;o h&#223; vô tình thì đúng là đ&#223;t đi&#223;u! M&#223;y chú b&#223; đ&#223;i hình nh&#223; ch&#223;ng quan tâm t&#223;i chuy&#223;n đó. H&#223; ch&#223; c&#223;i chào l&#223;i Liên và Th&#223;ng r&#223;i t&#223;p t&#223;c ăn.

Ông Trí v&#223;a ăn v&#223;a nói:

- Anh ch&#223; có hai cháu đ&#223; th&#223;ng quá! T&#223;ng lai c&#223;a đ&#223;t n&#223; c đ&#223;y! Bác H&#223; nói "k&#223; ho&#223;ch trăm năm không gì h&#223;n là tr&#223;ng ng&#223;i i", đ&#223;o t&#223;o nuôi đ&#223;ng ng&#223; l&#223;a tu&#223;i này thì không ch&#223; vào đâu đ&#223; c.

Bà Thái sung s&#223;ng h&#223;nh đi&#223;n c&#223;i v&#223;i hai con:

- Các con nghe chú nói đó, ph&#223;i g&#223;ng h&#223; c thêm lên n&#223;a!

B&#223;a ăn g&#223;n xong, m&#223;t anh b&#223; đ&#223;i nhìn chi&#223; c xe đ&#223;p c&#223;a Liên r&#223;i khen:

- Chi&#223; c xe trông h&#223;t s&#223;y!

M&#223;i ng&#223;i i đ&#223;u nhìn theo và thay nhau khen. Liên nghe nh&#223; v&#223;y v&#223; sung s&#223;ng h&#223;nh đi&#223;n l&#223; ra m&#223;t. M&#223;t anh b&#223; đ&#223;i h&#223;i:

- Chi&#223; c xe này c&#223;a ai mà sang quá v&#223;y m&#223;?

Bà Thái h&#223;nh đi&#223;n tr&#223; l&#223;i:

- Xe s&#223;m cho cháu Liên đi h&#223; c đó. ð&#223; đây lên t&#223;i tr&#223;ng Đ&#223;ng Khánh xa l&#223;m m&#223;y chú!

- Đ&#223;, chúng con cũng có nghe nói đ&#223;n tr&#223;ng Đ&#223;ng Khánh Hu&#223; n&#223; sinh đ&#223;p l&#223;m. Nghe nói ð&#223; đó cũng có nhi&#223;u n&#223; sinh tham gia m&#223;y đ&#223;i quy&#223;t t&#223; c&#223;a ta ch&#223;ng ng&#223;y quy&#223;n g&#223;t g&#223;o l&#223;m c&#223;!

Ông Trí nhìn Liên h&#223;i:

- Cháu có th&#223;y ho&#223;t đ&#223;ng c&#223;a m&#223;y đ&#223;i quy&#223;t t&#223; ð&#223;y không? Cháu có ð&#223;ng h&#223; hay tham gia v&#223;i

hỏi bạn nào chưa?

Liên ngạc nhiên thốt lên:

- Làm gì có! Cháu chưa bao giờ thấy quy tắc nào hoạt động ở trường Ông Khánh cả.

Ông Trí vội nói:

- Hoạt động mà, nhưng ta không phải bắt đầu!

Một anh bạn đến gặp người bạn của tôi chuyên chở xe đạp:

- Đầy cả đi chở xe như thế chắc thích lắm nhé! Cô Liên cho chúng tôi mượn tập đi thế chắc lát đi được không?

Câu nói bất ngờ làm cho Liên tức mồm vẻ cằn nhằn. Nàng bực rầy đưa mắt nhìn mẹ. Bà Thái vẫn bình tĩnh con mình rất cần người quý xe. Bình thường, Liên ít khi cho ai mượn xe nhưng bây giờ xe mượn, mà lại đòi tập nên mẹ khó chịu! Tuy thông cảm với con gái nhưng bà cũng nghĩ tới những khó khăn hiện tại của mình. Số con làm mất lòng mẹ ý chú bạn đến, bà cằn nhằn gì:

- Tập chắc lát cũng được, nhưng cần thận giữ một chút kẹo cháu nó nóng ruột, xe mượn sớm về đi.

Bà Thái nói thốt rầy nhìn ông Trí chửi mắng câu nói ngăn cản hay một lời dè dặt nào đó. Nhưng ông Trí chưa nói gì thì mẹ ý chú bạn đến đã hối hả nhanh nhẹn dắt xe ra sân. Liên nhăn mặt kéo Thế ra theo người coi. Ông Trí vẫn ngồi uống nước ăn một bữa ăn.

Sau khi đã dọn dẹp mâm chén xong, bà Thái đến ngồi đợi đi ông Trí:

- Chú Trí cằn nhằn lâu chưa? Đầy cả mẹ ý cháu rầy?

- Em cằn nhằn năm 1957, về em nghe nói Sơn Tây, đã đầy cả ba cháu gái, đưa lên nhốt mẹ 11 tuổi.

- Rồi chú có đem theo vô đây không?

- Gì thì chưa, nhưng chắc là cuội năm nay. Gì thì phóng xong miền Nam em phải đem vô đây.

- Nè, cháu em tôi hỏi thì nghe, nhưng tôi có thấy Long thấy Ông đi lính quốc gia có can chi không?

- Thì cháu biết mẹ ý cháu ở đâu kêu vô là xong. Cách mấy ngàn khoan hàng xóm, bác Hồ và Ông nhân ái lắm chứ, chứ đừng lo chi cả.

- Nhưng anh Thái trước đây có làm Địch Diệt xã nhưng nghe lâu rồi có bắt tôi đi chi với cách mấy ngàn không chú?

- Không sao đâu, cháu biết anh ở đâu cứ kêu vô là yên chí cháu lo gì!

- Chú bạn đến gặp anh ý đầy cả chứ!

- Đầy cả quá đi chứ! Anh ý là anh của em mà! Cái tình nghĩa của phe dân chúng mình nó thấm thía sâu đậm lắm chứ à! Có em đây chứ yên chí mà gọi anh về. Bác và Ông bao giờ cũng thấy dân như con đẻ chứ đâu có vô tình vô nghĩa như bọn đế quốc cháu biết bóc lột, đàn áp, giết chóc mà nghe! Cháu phải tìm cách kéo anh về càng sớm càng tốt. Mẹ tôi đi không rời cánh tay, em lo cho anh ý lắm. Bây giờ em phải đi họp một chút. Hi vọng khi em trở về thì gặp anh ở nhà.

Bà Thái càng ân hận về những hiểu lầm lâu nay của mình. Thế mà bạn con rể cha, về thăm cháu, thậm chí còn nói đến chuyện chuyển chỗ ở, toàn đổ tội đổ u hất!

Ông Trí ra dọn đồ mẹ ý chú bạn đến đi rồi đi.

Ông Trí vội đi khui, Liên liền vào nhà với về bác bạn, nói với mẹ:

- Mẹ nói họp về tôi giúp con đi! Họ tập tể lên tể xuống trẻ trẻ hất mồm! Xe mượn lấy về cháu a kịp đi thì gặp như thế thì rầu thú ỉu.

Bà Thái gì thích với Liên:

- Họ cũng như khách, nhưng ta tất với mình mình phải tất! Ông làm mất lòng họ không

hay mô! Cha con đang ở th&#228; k&#228;t l&#228;m. H&#228; ở đ&#228;u vài b&#228;a r&#228;i h&#228; đi thôi con &#228;i.

Liên c&#228;i méo m&#228;:

- Ch&#228;t ch&#228;t m&#228;p méo nhi&#228;u r&#228;i m&#228;! Khi kia đ&#228; t&#228;t xong r&#228;i l&#228;y v&#228; cho r&#228;i!

- Đ&#228;ng nói n&#228;a con, c&#228;u cho cha con và m&#228;y anh con yên lành là đ&#228; c&#228; r&#228;i. Con đ&#228;u tú tài xong m&#228; mua cho chi&#228;c khác. Ch&#228; con ra kêu em vô ăn u&#228;ng mà ng&#228; cho s&#228;m.

Nói xong, bà Thái đi th&#228;p m&#228;t l&#228;t t&#228;t c&#228; các bát nhang. Sau đó, bà đ&#228;n ra gi&#228;a b&#228;c ph&#228;n m&#228;t mâm bánh th&#228;t và m&#228;y đĩa m&#228;t, l&#228;y l&#228;ng bàn đ&#228;y l&#228;i. Khi tr&#228;i đã khá chi&#228;u, m&#228;y chú b&#228; đ&#228;i v&#228;n thay nhau t&#228;p xe nh&#228; tranh th&#228; th&#228;i gian. Bà Thái t&#228;i c&#228;i ra sân nói v&#228;i h&#228;:

- M&#228;y chú t&#228;p xong đ&#228;i b&#228;ng c&#228; vô gi&#228; l&#228;ng bàn có s&#228;n đ&#228; ăn đó, c&#228; t&#228; nhiên coi nh&#228; ng&#228;i trong nhà, đ&#228;ng ng&#228;i chi h&#228;t.

- D&#228;, chúng con cảm &#228;n m&#228;!

\*

M&#228;t hi&#228;n t&#228;ng mà ng&#228;i dân không th&#228; nào hi&#228;u n&#228;i là b&#228; đ&#228;i C&#228;ng S&#228;n đ&#228;ng kh&#228;p trong xã th&#228; mà trên qu&#228;c l&#228; 1 xuyên qua xã, lính M&#228; dùng xe di chuy&#228;n qua l&#228;i đ&#228;u đ&#228;u v&#228;n tuy&#228;t nhiên không có m&#228;t cu&#228;c đ&#228;ng đ&#228; x&#228;y ra. R&#228; ràng là quân hai bên đ&#228;u trồng th&#228;y nhau c&#228; mà! Không bi&#228;t cái tình tr&#228;ng này còn kéo dài t&#228;i bao lâu n&#228;a?

Bà Thái m&#228;i ngày m&#228;i nôn nóng lo s&#228; thêm. Ông Thái v&#228;n bi&#228;n bi&#228;t không nghe tin t&#228;c. M&#228;y ký th&#228;t heo, m&#228;y th&#228;u đ&#228;a món, b&#228;n năm con gà chơi và b&#228;n &#228; tr&#228;ng gà đã đi tr&#228;n r&#228;i. Ban đ&#228;u bà cũng t&#228;ng h&#228; ở đ&#228;u vài hôm là cùng, nào ng&#228; c&#228; tu&#228;n r&#228;i v&#228;n không có chi thay đ&#228;i. Ông Trí ngày nào cũng đi h&#228;p m&#228;t hai l&#228;n. Th&#228;nh tho&#228;ng cũng có vài ng&#228;i đi công tác đ&#228;u đó. M&#228;y chú b&#228; đ&#228;i tr&#228; c&#228; r&#228;nh r&#228;i l&#228;i thay nhau hành h&#228; chi&#228;c xe đ&#228;p c&#228;a Liên. Lúc này Liên cũng ph&#228;c ra sao thì ra, không c&#228;n đ&#228; tâm t&#228;i n&#228;a. Nh&#228;ng ngày sau này ông Trí luôn luôn thúc gi&#228;c bà Thái tìm cách ki&#228;m ch&#228;ng v&#228;. "N&#228;u anh &#228;y không ch&#228;u v&#228;, tôi không b&#228;o đ&#228;m đ&#228;c", ông Trí nói.

R&#228;i m&#228;t bu&#228;i sáng bà Thái th&#228;y toán b&#228; đ&#228;i có v&#228; nh&#228;n nh&#228;o. H&#228;n có chuy&#228;n gì x&#228;y ra? H&#228; h&#228;p t&#228;p s&#228;a so&#228;n hành trang. Sau đó ông Trí v&#228;i hai ng&#228;i v&#228;i v&#228; mang c&#228; đ&#228; cá nhân ra đi. Ch&#228; có chú b&#228; đ&#228;i Minh con ng&#228;i trông nghiêm ngh&#228;, ít nói ít c&#228;i nh&#228;t &#228; l&#228;i. Tr&#228;c khi đi, ông Trí cũng đ&#228;n k&#228;ng&#228;i trong nhà t&#228; gi&#228; phút này đ&#228;ng đi đ&#228;u h&#228;t. B&#228;a c&#228;m tr&#228;a r&#228;i b&#228;a c&#228;m t&#228;i bà Thái đ&#228;u m&#228;i Minh cùng ng&#228;i v&#228;i gia đ&#228;nh nh&#228;ng hôm nay th&#228;y anh ta ch&#228;ng thi&#228;t tha chi đ&#228;n chuy&#228;n ăn u&#228;ng. Có l&#228; anh ta đang có v&#228;n đ&#228; căng th&#228;ng trong đ&#228;u. Th&#228;y Minh ch&#228; m&#228;t mình, bà Thái tò mò mu&#228;n g&#228;i chuy&#228;n nh&#228;ng không th&#228; nào c&#228;y môi anh ta đ&#228;c. Anh ta c&#228; chăm chú h&#228;ng m&#228;t ra đ&#228;ng. T&#228;i ch&#228;ng v&#228;ng v&#228;n ch&#228;a th&#228;y m&#228;t ai v&#228;.

M&#228;i t&#228;i khi th&#228;y m&#228;y bóng đen x&#228;m x&#228;m b&#228;c vào ngõ, bà Thái kêu lên:

- À, m&#228;y chú đã v&#228; đó r&#228;i!

Nh&#228;ng không ph&#228;i. Hai ng&#228;i đang ti&#228;n vào sân cũng m&#228;c đ&#228; b&#228; đ&#228;i nh&#228;ng đ&#228;u là ng&#228;i l&#228;. H&#228; ti&#228;n th&#228;ng t&#228;i tr&#228;c m&#228;t bà Thái nói gi&#228;ng nghiêm ngh&#228;:

- L&#228;nh c&#228;a &#228;y ban, m&#228;i ông Thái sang tr&#228;ng h&#228;c xã h&#228;p ngay bây gi&#228;!

Bà Thái lo l&#228;ng tr&#228; l&#228;i:

- D&#228; ông Thái nhà tôi đi chúc t&#228;t r&#228;i k&#228;t mô đó t&#228;i nay ch&#228;a v&#228; đ&#228;n. Có chú Minh &#228; đây lâu nay bi&#228;t rõ đó.

- N&#228;u ông Thái đi kh&#228;i, xin cho cô Liên đi h&#228;p th&#228; v&#228;y!

M&#228;t trong hai ng&#228;i quay l&#228;i nói v&#228;i tên Minh:

- Đ&#228;ng chí cũng thu x&#228;p lên đ&#228;ng. Anh em ai còn sót gì mang cho h&#228; luôn!

Bà Thái ng&#228;c nhiên sao không m&#228;i mình đi h&#228;p th&#228; ch&#228;ng mà l&#228;i m&#228;i Liên? Mà nh&#228;ng ng&#228;i này sao l&#228;i bi&#228;t tên c&#228;a Liên?

- D&#228; cháu nó còn đ&#228;i bi&#228;t chi mà h&#228;p v&#228;i hành! Tha cho cháu có đ&#228;c không?

- Bà hiểu cho đây là tình của bạn! Xin mời cô Liên ra ngay cho. Chúng tôi không có thì giờ nữa!

- Đừng thôi đừng c, đừng tôi đi học thôi cho cháu.
- Không đừng c! Bạn chỉ mời cô Liên, không mời bà!

Bà Thái đang lúng túng thì ông Trí từ ngoài đi vào. Bà Thái mừng quá đón ông Trí:

- May quá, có chú về. Mọi anh này mời cháu Liên đi học, tôi xin đi thôi mọi anh không ch&#228;u. Nh&#228; chú nói giùm mời tôi nhé.

- Không đừng c đâu! Ai có việc này. Ng&#228;ng ta mời ai thì đi nhé, ch&#228;t ch&#228;c chi đâu mà sợ. Tôi cũng đang có việc của tôi đây.

Bà Thái nghe cái giọng của người em họ ch&#228;ng không còn ng&#228;t ngào là phép với mình như nh&#228;ng ngày trước đây thì lo lắng:

- Rồi thôi đừng tôi cùng đi với cháu nghe chú.

Không biết ông Trí có nghe lời bà Thái không. Ông không trả lời mà chỉ lúi húi tìm cái gì đó để che ông n&#228;m mọi bạn nay. Anh bạn đi truyện ngắn như một thoáng:

- Cô Liên đi mời mình đừng c rồi, mời cô ra mau. Còn bà, đừng b&#228;c ra khỏi nhà!

Liên mặc bộ đồ màu tím mời mọi người ra. Bà Thái cầm tay con nh&#228;ng không nói gì. Khi nghe kêu tên mình thì giọng Liên không hề nói mời lời. Khi thấy ông Trí có vẻ đã làm xong việc mình, b&#228;c lời nói với bà Thái:

- Đừng đi k&#228;o người ta ch&#228; kia. Nó là con cháu mà cũng là cháu tôi, tôi cũng biết lo cho nó ch&#228;. Nó qua trường học nghe năm đi&#228;u ba chuyện rồi và có gì mà b&#228;n r&#228;n nh&#228; ra Hà Nội không b&#228;ng!

Bà Thái đứng nhìn bóng dáng mảnh mai của đứa con gái yêu đang theo mọi người bạn đi ra cửa. Bà nhìn người n&#228;c mời rồi b&#228;ng ch&#228;y v&#228;t vào nhà. Ch&#228;c sau bà quay trở ra, ch&#228;y theo nh&#228;ng người đang đi.

- Chú Trí! Chú Trí ơi!

Ông Trí đang đi quay mặt lui:

- Gì đó nữa? Lôi thôi mãi!

Bà Thái cầm mặt cái áo len và mặt gói hộp trà trao cho ông Trí:

- Nh&#228; chú đưa cái áo cho cháu Liên mặc thêm k&#228;o s&#228;ng xu&#228;ng lành và gói hộp trà này để nó cúp đỡ buồn.

- Ch&#228; làm nh&#228; đứa trẻ con lên tàu. Tôi ch&#228;u thua ch&#228;. Thôi nghe.

Bà Thái có cái cảm tưởng đứa con lên tàu thôi. Trường học cách nhà bà không tới năm trăm thước mà ng&#228;nh cách trường quan san. Bà nhìn theo bước chân đứa con gái. Hình như Liên cũng có tình b&#228;c nh&#228;n nh&#228;n vì sợ chóng mặt quãng đường. Khi nh&#228;ng bóng người đã khuất hẳn trong màn đêm bà Thái mời trở vào người thì ra trường học của. Ông Thái biết tin ch&#228;c ngày bà không lo lắng b&#228;ng việc đứa con gái đang đi học ở trường học. Khi bà vào nhà thì thấy ông Th&#228;ng đang n&#228;m ch&#228;o queo ng&#228; trên chiếc ghế gỗ. Bà ch&#228;p mọi con muỗi đang bu&#228;n con rồi ghé người xuống phần ghế gỗ còn trường học đứa con, mời mặt đứa con nghiêng đầu vào thanh gỗ gỗ, ch&#228; con gái về.

\*

Bà Thái b&#228;ng gửi đầu mặt cái rồi tình thế. Thời gian này hay mặt ng&#228;, mặt ng&#228;ng, bà đã ng&#228;ng mặt giọng khá dài. Bà đứng dậy nhìn đồng hồ: 3 giờ khuya. Bà Thái hoảng hốt ch&#228;y lời đánh thức ông Th&#228;ng:

- Đừng con ơi! Đi với mình qua coi thôi ch&#228; gì ch&#228; mà con Liên ch&#228;a về, học hành chi là rồi! M&#228; nóng ruột quá!

Ông Th&#228;ng b&#228;ng mặt ng&#228;ng dậy nh&#228;ng ng&#228;ng:

- Đi gi&#223; này h&#223; n b&#223; n ch&#223;t! M&#223; không th&#223;y m&#223;y ng&#223; i ch&#223;t r&#223;i đó à? Ch&#223;c là ch&#223; Liên qua ng&#223; i nhà dì Sáu ch&#223; gi&#223;!

Bà Thái b&#223;c b&#223;i:

- Ti&#223;c gi&#223;c ng&#223; thì ng&#223; ti&#223;p đi! Mi không th&#223;ng h&#223; n thì tau đi tìm m&#223;t mình.

Bà Thái b&#223;ng cây đèn bóng th&#223;p d&#223;u nh&#223; b&#223;c ra kh&#223;i nhà. Th&#223;ng Th&#223;ng l&#223;t đ&#223;t ch&#223;y theo m&#223;. B&#223;ng đèn theo ch&#223; có m&#223;c đích ch&#223;ng t&#223; s&#223; ngay th&#223;ng không m&#223; ám trong vi&#223;c đi đêm ch&#223; th&#223;t ra lúc đó dù trắng m&#223; cũng th&#223;y đ&#223;ng đ&#223;c. Khi nhìn đ&#223;c khu v&#223;c tr&#223;ng h&#223;c, bà Thái ng&#223;c nhiên không th&#223;y đèn đ&#223;c chỉ c&#223;. Bà nôn nóng b&#223;c th&#223;t nhanh. Ng&#223;n đèn trên tay t&#223;t m&#223;t nh&#223;ng bà cũng không ng&#223;n ng&#223;i, càng b&#223;c mau h&#223;n. B&#223;y lâu nay v&#223;n có m&#223;t s&#223; b&#223; đ&#223;i, cán b&#223; làm vi&#223;c &#223; đây, sao bây gi&#223; ch&#223;ng th&#223;y ai canh gác ngăn c&#223;n chỉ c&#223;? T&#223;i g&#223;n, hai m&#223; con th&#223;y có nhi&#223;u gh&#223; bàn đ&#223;ng&#223;n ngang tr&#223;c sân tr&#223;ng nh&#223;ng tuy&#223;t nhiên không có m&#223;t bóng ng&#223; i.

- Đi qua nhà dì Sáu ngay!

Nhà dì Sáu cách tr&#223;ng h&#223;c ch&#223;ng 100 th&#223;c. Hai m&#223; con l&#223;i l&#223;t đ&#223;t t&#223;i nhà dì Sáu, đ&#223;m c&#223;a th&#223;ng th&#223;ch:

- Dì Sáu &#223;i! Dì Sáu &#223;i! Con Liên có ng&#223; i nhà dì không?

Dì Sáu nghe ti&#223;ng v&#223;i vàng nh&#223;y d&#223;y xô cái c&#223;a cho hai m&#223; con vào, không k&#223;p tìm di&#223;m b&#223;t đèn, dì nói li&#223;n:

- Con Liên không v&#223; nhà à, t&#223;i nghi&#223;p ch&#223;a? R&#223;a thì h&#223; đem đi r&#223;i, đem đi mô đó không bi&#223;t. Khi kho&#223;ng 1 gi&#223; khuya h&#223; đ&#223;t đi h&#223;t không còn m&#223;t ng&#223; i. H&#223;n chi em có nghe m&#223;t ông mô đó nói li&#223;n "không b&#223;t đ&#223;c lão thì cũng ph&#223;i làm cho lão đ&#223;t ru&#223;t nát gan ra ...". Dám h&#223; nói anh Thái li&#223;m! Em m&#223;i vô n&#223;m đ&#223;c m&#223;t chút ch&#223; m&#223;y!

Nghe đ&#223;n đây bà Thái li&#223;n n&#223;m l&#223;n xu&#223;ng n&#223;n nhà mà kêu khóc:

- Tr&#223;i &#223;i! Con tôi nh&#223; đ&#223;i t&#223;i tình chi mà đem đi mô r&#223;a h&#223;i tr&#223;i!

Th&#223;ng Th&#223;ng s&#223;ng s&#223; đ&#223;ng ng&#223;y ng&#223; i không ph&#223;n &#223;ng. Dì Sáu thì ho&#223;ng h&#223;t nhào t&#223;i ôm bà Thái đ&#223; d&#223;y và khuyên:

- Bình t&#223;ng ch&#223; &#223;i, con Liên còn nh&#223; đ&#223;i vô t&#223;i h&#223; không làm chi h&#223;n mô mà s&#223;. Ch&#223;c ngày mai h&#223; cũng th&#223; v&#223; thôi.

Nh&#223;ng bà Thái v&#223;n ti&#223;p t&#223;c l&#223;n li&#223;n khóc lóc:

- Liên &#223;i là Liên! Ch&#223; m&#223; bi&#223;t con &#223; mô mà tìm...

Dì Sáu bi&#223;t lòng th&#223;ng c&#223;a ng&#223; i ch&#223; h&#223; mình đ&#223;i v&#223;i đ&#223;a con gái h&#223;n ai h&#223;t. Dì c&#223;ng &#223;i m&#223; l&#223;y ng&#223; i ch&#223; mà an &#223;i đ&#223; dành. Dì ch&#223;ng bu&#223;n đi tìm h&#223;p di&#223;m đ&#223; ch&#223;m đèn n&#223;a, dì không mu&#223;n bà Thái th&#223;y trên m&#223;t mình cũng có hai ng&#223;n li&#223;n.

\*

Khi tình hình đã khá yên, ông Thái m&#223;i tr&#223; v&#223; nhà. Nh&#223;ng ông kh&#223;ng l&#223;i khi th&#223;y th&#223;ng Th&#223;ng ra đón ông không có m&#223;t n&#223; c&#223;i.

- M&#223; mô r&#223;i? Ch&#223; Liên mô r&#223;i?

- Ch&#223; Liên h&#223; b&#223;t đem đi r&#223;i. Còn m&#223; khóc t&#223; khi qua nhà dì Sáu t&#223;i gi&#223;. Dì Sáu và con m&#223;i đ&#223;a m&#223; v&#223; h&#223;i sáng. M&#223; hi&#223;n đang n&#223;m khóc trong nhà.

M&#223;t ông Thái chuy&#223;n sang tái ng&#223;t. Ông đã quá hi&#223;u v&#223; nh&#223;ng con ng&#223; i C&#223;ng S&#223;n. Ông đau đ&#223;n nghĩ t&#223;i đ&#223;a con gái th&#223; đ&#223;i c&#223;a mình. Thôi, th&#223; là h&#223;t. X&#223;a nay, m&#223;i khi C&#223;ng S&#223;n đã r&#223; t&#223;i ai thì k&#223; đó không m&#223;t xác cũng m&#223;t h&#223;n. Trên đ&#223;ng v&#223; nhà, ông đã nghe tin nhi&#223;u ng&#223; i có máu m&#223;t &#223; thôn xã đã b&#223; chúng b&#223;t đem theo trong khi rút lui. Nh&#223;ng ông không h&#223; t&#223;ng t&#223;ng r&#223;ng đ&#223;a con gái c&#223;a ông cũng chung s&#223; ph&#223;n &#223;y. Ông đi nh&#223; ch&#223;y vào nhà.

\*

C&#223; m&#223;y tháng sau trong xã hoàn toàn ch&#223;a ai đ&#223;c nghe chính xác tin t&#223;c v&#223; s&#223; ph&#223;n



nh&#225;ng ng&#225;i b&#225; t. Có tin đ&#225;n là m&#225;t s&#225; b&#225; gi&#225;t và m&#225;t s&#225; l&#225;i đi theo C&#225;ng S&#225;n. Gia đình ông Thái v&#225;n hi v&#225;ng Liên ngây th&#225; vô t&#225;i ch&#225;c không đ&#225;n n&#225;i b&#225; h&#225;i. Bà Thái không lúc nào quên nghĩ đ&#225;n đ&#225;a con gái mình. Ngày nào bà cũng th&#225;p h&#225;ng kh&#225;n vái c&#225;u nguy&#225;n ông bà giúp đ&#225; phù h&#225; cho con mình tr&#225; v&#225;. G&#225;n nh&#225; đêm nào bà cũng có khóc. Bà ân h&#225;n vì mình không can đ&#225;m gi&#225; Liên l&#225;i đ&#225;ng cho đi h&#225;p hay ít nh&#225;t cũng c&#225;ng quy&#225;t theo chân Liên đ&#225;n ch&#225; h&#225;p. Không lý ng&#225;i ta dám b&#225;n mình lúc đó? Bà ân h&#225;n vì đã quá tin t&#225;ng vào nh&#225;ng l&#225;i ph&#225;nh g&#225;t c&#225;a ng&#225;i cán b&#225; em h&#225; ch&#225;ng mình. Ngày nào bà cũng vào lau chùi trong phòng Liên và không cho ai làm thay đ&#225;i m&#225;t cái gì h&#225;t. Đ&#225;n đôi t&#225;c, b&#225; áo qu&#225;n Liên thay lúc ra đi bà v&#225;n đ&#225; ch&#225; cũ, không đem đi gi&#225;t. Lúc này bà hay ng&#225; t&#225;i gi&#225;ng c&#225;a Liên



R&#225;i tin đ&#225; cũng chính th&#225;c đ&#225;n v&#225;i gia đình ông Thái. Kho&#225;ng n&#225;a năm sau, khi Quân L&#225;c Việt Nam C&#225;ng Hòa phát hi&#225;n m&#225;t s&#225; h&#225;m chôn ng&#225;i t&#225;p th&#225; do lính bác H&#225; th&#225;c hi&#225;n t&#225;i qu&#225;n Phú Th&#225;, ng&#225;i ta cho khai qu&#225;t đ&#225; c&#225;i táng. Trong s&#225; n&#225;n nh&#225;n, ng&#225;i ta đã chính xác nh&#225;n ra Liên. Khi gia đình nh&#225;n đ&#225;c tin báo, bà Thái ng&#225;t x&#225;u đi m&#225;y phút. Bà không th&#225; t&#225;ng t&#225;ng n&#225;i. H&#225;i còn tr&#225;, bà đã nghe m&#225;y ng&#225;i t&#225;ng ch&#225;ng ki&#225;n k&#225; l&#225;i vài v&#225; chôn s&#225;ng. Ng&#225;i thì b&#225; đánh cho ng&#225;t x&#225;u r&#225;i đ&#225;y xu&#225;ng h&#225; mà đ&#225;p đ&#225;t lên, đó là lúc ng&#225;i ta mu&#225;n gi&#225;i quy&#225;t nhanh. Ng&#225;i thì dùng s&#225;c m&#225;nh ép đ&#225;ng xu&#225;ng m&#225;t cái l&#225; sâu mà đ&#225;p đ&#225;t lên ngang b&#225;ng, ngang ng&#225;c, hay ngang c&#225; tùy ý thích c&#225;a cán b&#225; lãnh đ&#225;o. Nh&#225;ng ng&#225;i b&#225; chôn s&#225; n&#225;n khóc lóc van xin cho đ&#225;n khi nào không còn nói đ&#225;c. Ph&#225;n thân th&#225; bên đ&#225;i c&#225;a ng&#225;i đó s&#225; tê đ&#225;i nhanh chóng đ&#225;i s&#225;c ép c&#225;a đ&#225;t, m&#225;ch máu không còn l&#225;u thông đ&#225;c, sau cùng đ&#225;u ch&#225;t. Đây là cách gi&#225;t mà v&#225;a tr&#225; thù, v&#225;a th&#225;ng th&#225;c. M&#225;t cách khác n&#225;a r&#225;ng r&#225;n h&#225;n nhi&#225;u, g&#225;i là xác ch&#225;t đ&#225;i m&#225;. Ng&#225;i ta đào m&#225;t cái l&#225; c&#225;n, dùng s&#225;c đ&#225;y n&#225;n nh&#225;n còn đang kh&#225;e m&#225;nh xu&#225;ng r&#225;i đ&#225;p ph&#225; kín m&#225;t l&#225;p đ&#225;t r&#225;t m&#225;ng. N&#225;n nh&#225;n s&#225; l&#225;n m&#225;y ti&#225;ng gi&#225;ng nh&#225; bò r&#225;ng, ch&#225; đ&#225;t m&#225;i đ&#225;p n&#225;t n&#225;t ra r&#225;i cái đ&#225;u ng&#225;i ph&#225; đ&#225;y đ&#225;t th&#225; lên t&#225;ng nh&#225; xác ch&#225;t đ&#225;i m&#225;. Nh&#225;ng ng&#225;i chung quanh c&#225; c&#225;i nói th&#225;a thích ch&#225; cho n&#225;n nh&#225;n h&#225;i s&#225;c đ&#225;c ph&#225;n nào r&#225;i áp l&#225;i đ&#225;p đ&#225;t l&#225;n khác. Đ&#225;n khi nào n&#225;n nh&#225;n l&#225;ng&#225;i ch&#225;u n&#225;m yên đ&#225;i l&#225;p đ&#225;t ph&#225; là xong. Nghe nói không có n&#225;n nh&#225;n nào ngoi đ&#225;y đ&#225;c l&#225;n th&#225; ba. Ngày tr&#225;c nghe k&#225; nh&#225; th&#225; nh&#225;ng bà đâu có tin! B&#225;y gi&#225; thì nh&#225;ng n&#225;n nh&#225;n l&#225;i có nhi&#225;u ng&#225;i bà t&#225;ng g&#225;n gửi, quen bi&#225;t, có luôn c&#225; ng&#225;i thân yêu nh&#225;t đ&#225;i c&#225;a bà n&#225;a! Bà t&#225;ng t&#225;ng ra nh&#225;ng n&#225;i đau đ&#225;n qu&#225;n qu&#225;i c&#225;a đ&#225;a con gái mình mà r&#225;ng mình thon th&#225;t. B&#225;t giác bà nh&#225; t&#225;i câu mà theo ông Trí là c&#225;a

bác H&#228;, ba mẹ con bà đã nghe trong d&#228;p t&#228;t v&#228;a r&#228;i "k&#228; ho&#228;ch trăm năm không gì h&#228;n là tr&#228;ng ng&#228;i". Con ng&#228;i c&#228; đ&#228;i hi&#228;n lành không bi&#228;t ch&#228;i b&#228;i ai m&#228;t câu b&#228;ng nghi&#228;n rằng rít lên:

- Mẹ cô cha h&#228;n ch&#228; tr&#228;ng ng&#228;i! Té ra tr&#228;ng ng&#228;i là chôn s&#228;ng ng&#228;i!

\*

Sau khi c&#228;i táng cho con, bà Thái ngã b&#228;nh kéo dài c&#228; năm.

Khi lành b&#228;nh, tính khí bà tr&#228; nên th&#228;t th&#228;ng. Nhi&#228;u khi bà ng&#228;i c&#228; bu&#228;i đ&#228; nhìn lên bàn thờ ng&#228;i con gái. Hình nh&#228; đ&#228;i m&#228;t y&#228;u kém c&#228;a bà v&#228;n nhìn th&#228;u su&#228;t qua t&#228;m v&#228;i đ&#228; ph&#228; trên khung &#228;nh mang g&#228;ng m&#228;t gây th&#228; b&#228;u b&#228;nh t&#228;i nh&#228; hoa c&#228;a cô gái. Nh&#228;ng gi&#228;t l&#228; c&#228; bò trên đôi má nhăn nheo c&#228;a bà. Nhi&#228;u khi đang làm vi&#228;c gì bà b&#228;ng ng&#228;ng l&#228;i, th&#228; dài: Bác H&#228; nhân ái l&#228;m, bác th&#228;ng dân nh&#228; con đ&#228;, k&#228; ho&#228;ch trăm năm không gì h&#228;n là chôn s&#228;ng ng&#228;i!

T&#228;ng ngày m&#228;t Liên, lòng bà Thái cũng m&#228;t luôn mùa xuân, m&#228;t vĩnh vi&#228;n. Có mùa xuân nào n&#228;a mang l&#228;i ni&#228;m vui cho bà đâu? Càng v&#228; già cái tính th&#228;t th&#228;ng c&#228;a bà càng tăng. L&#228;m lúc bà quên c&#228; m&#228;i ng&#228;i chung quanh cũng nh&#228; m&#228;i vi&#228;c. Nh&#228;ng l&#228; m&#228;t cái bà v&#228;n hay nh&#228;c m&#228;t câu nói cũ và v&#228;n không l&#228;n l&#228;n m&#228;t ch&#228; nào: "bác H&#228; nhân ái l&#228;m, bác th&#228;ng dân nh&#228; con đ&#228;, k&#228; ho&#228;ch trăm năm không gì h&#228;n là chôn s&#228;ng ng&#228;i!".

**Ngô Việt Tr&#225;ng**

(trong Vết Hằn Mùa Xuân 2001)